

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра політології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан філософського факультету
Іван КАРПЕНКО
2023 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Global Governance: інститути, режими, актори

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти	<u>магістерський</u>
галузь знань (шифр і назва)	<u>05 Соціальні та поведінкові науки</u>
спеціальність (шифр і назва)	<u>052 Політологія</u>
освітня програма (шифр і назва)	<u>Глобальні студії та світова політика</u>
вид дисципліни (обов'язкова/за вибором)	<u>обов'язкова</u>
факультет	<u>філософський</u>

2023 / 2024 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою філософського факультету
Протокол №6 від 16 червня 2023 року

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Вінникова Наталія Анатоліївна – доктор політичних наук,
професоркафедри політології

Програму схвалено на засіданні кафедри політології

Протокол №11 від 15 червня 2023 року

Завідувач кафедри політології

Олександр ФІСУН

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Глобальні студії та
світова політика»

Гарант освітньо-професійної програми

Юлія БІДЕНКО

Програму погоджено методичною комісією філософського факультету

Протокол № 10 від 14 червня 2023 року

Голова методичної комісії
філософського факультету

Сергій ГОЛІКОВ

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «**Global Governance інститути, режими, актори**» складена відповідно до спеціальності 052 Політологія

1. Опис навчальної дисципліни

1.1 Мета викладання навчальної дисципліни – забезпечити здобувачів знанням про актуальні тренди глобалізаційного та розумінням системи глобального управління, ролі міжнародних організацій у регулюванні світових політичних, економічних, соціальних процесів.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:

Формування таких загальних компетентностей

- ЗК02. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.
- ЗК03. Здатність розробляти проекти та управляти ними.
- ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК05. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК06. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК07. Вміння виявляти, ставити та розв'язувати проблеми.

Формування таких спеціальних (фахових) компетентностей

- ФК03.** Критичне осмислення проблем та принципів функціонування та закономірностей розвитку влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, гендерної політики, світової політики та політики окремих країн та регіонів.
- ФК04.** Здатність комплексно аналізувати владу та урядування, політичні системи, інститути та режими, політичні процеси та політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.
- ФК06.** Здатність використовувати широкий спектр концептів і методів для інтерпретації та аналізу політики на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.
- ФК07.** Спроможність ефективно виконувати політико-організаційні, експертно-аналітичні та консультативні функції на національному та міжнародному рівні.
- ФК9.** Здатність до системного геостратегічного мислення.
- ФК10.** Здатність виявляти та аналізувати констеляцію глобальних державних та недержавних гравців.
- ФК 11.** Здатність вести дебати в рамках симуляційних ігор.
- ФК12.** Вміння розробляти політичні рішення для наднаціональних органів управління.

1.3. Кількість кредитів - 4

1.4. Загальна кількість годин - 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором	
Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Рік підготовки	
2-й	
Семестр	
3-й	
Лекції	
16 год.	
Практичні, семінарські заняття	
14 год.	
Самостійна робота	
90 год.	
120 год.	

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти мають досягти наступних програмних результатів навчання за дисципліною:

ПРН04. Приймати ефективні рішення з питань політики, політичних наук і дотичних проблем, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати розвиток політичних процесів; визначати фактори, що впливають на них і на досягнення поставлених цілей; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та ймовірні наслідки політичних рішень.

ПРН06. Критично осмислювати принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів.

ПРН12. Мислити системно та стратегічно у розгляді світової політики.

ПРН13. Виявляти констеляцію глобальних державних та недержавних гравців.

ПРН14. Професійно вести політичні дебати від імені світових гравців.

ПРН15. Професійно розробляти політичні рішення глобального рівня управління.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Глобальні трансформації і мегатренди світового розвитку

Тема 1. Цифрові технології як чинник глобального розвитку. Технологічна інтерпретація глобалізаційних процесів: характеристики Четвертої промислової революції. Вплив технологій штучного інтелекту на економічний, соціальний, політичний виміри глобального розвитку. Цифрові стратегії найпотужніших світових акторів. Боротьба за глобальне лідерство в розвитку технологій штучного інтелекту. Принципи «європейського підходу» до розвитку штучного інтелекту та впровадження цифрових технологій. Зміни в принципах функціонування глобальних ринків. Вплив роботизації та технологій штучного інтелекту на сферу зайнятості. Проблема нерегульованості цифрової економіки. Геоеконімічні аспекти цифрового світового порядку. Проблема глобальної кібербезпеки. Міжнародний вимір регулювання розвитку технологій штучного інтелекту. «Принципи Асіломара» як основа нормативних засад розвитку цифрових технологій і

штучного інтелекту. Інституційні платформи глобальної взаємодії у координації дій з розвитку штучного інтелекту. Формування цифрового світового ладу: глобалістичний підхід vs технонаціоналізм.

Тема 2. Глобальні суспільно-політичні тренди. Глобальна урбанізація і міжнародна міграція як тренди глобального розвитку. Найбільші мегаполіси світу. Роль Південно-азійського регіону в формуванні глобалізаційних трендів. Вплив соціальних медіа на формування індивідуальних та соціальних ціннісних установок. Мікротаргетинг і астротурфінг як технології маніпулювання свідомістю та проблема зовнішнього втручання у внутрішньополітичні процеси держав. Структурні соціальні зміщення внаслідок трансформації ринку праці в умовах цифрової економіки. Модель суспільної стратифікації Гая Стендинга і характеристики «нового небезпечного класу». Роль прекаріату в піднесенні глобальної протестної активності. Чинники деєтатизації державного управління і мережеїзація управлінських процесів. Участь недержавних акторів у державному управлінні. Мультиакторне урядування і проблеми легітимації політикотвірних процесів.

Розділ 2. Сучасна система глобального управління та механізми регулювання міжнародних відносин

Тема 3. Міжнародні організації як інституційна основа глобального управління. Типологія міжнародних організацій. Функції міжнародних міждержавних організацій: нормотворча, інформативна, оперативна, організаційна. Членство у міжнародних організаціях. Міжнародні неурядові організації та транснаціональні рухи як форма громадянської участі у глобальних політикотвірних процесах. Рух глобальної справедливості та модель світового референдуму. Організація Об'єднаних Націй. Цілі та принципи діяльності. Інституціональна структура ООН. Роль та функції керівних органів. Сесії Генеральної Асамблеї ООН. Роль Ради безпеки ООН у формуванні міжнародного порядку денного. Секретаріат ООН. Місія Генерального секретаря ООН. Роль «посланців» ООН у просуванні цілей Організації Об'єднаних Націй. Питання ефективності діяльності Організації Об'єднаних Націй. Проблеми реформування ООН. Роль Міжнародного валютного фонду (МВФ) у світовій у регулюванні фінансово-економічних глобальних процесів. Структурні характеристики та процедурні особливості функціонування Міжнародного валютного фонду. Напрями діяльності МВФ. Умови надання фінансової допомоги від МВФ. Місія і функціональні засади діяльності Світового Банку. Склад, інституційні та процедурні принципи функціонування Світового Банку. Проекти Світового Банку в Україні. Світова організація торгівлі (СОТ) як регуляторна платформа для світової торгівлі. Структура та нормативно-процедурні засади діяльності СОТ. Умови набуття членства в СОТ. Вирішення торговельних суперечок у СОТ.

Тема 4. Клубні форми глобального управління. Походження «клубів» як форм групової комунікації. Характеристики клубів: ексклюзивність членства, закритий формат зустрічей, відсутність інституційної та нормативної основи функціонування. Виникнення Групи 7. Вплив Великої Сімки на перебіг світових процесів. Ротаційна форма головування у клубі. Велика Двадцятка (G20). Учасники і система ротаційного головування у форматі «Троїка». Саміти Групи 7 і Групи 20. Проблеми обмеженого членства. Критика глобальних клубів. Змістовне наповнення самітів Великої Сімки і Великої Двадцятки та перспективи інституційного оформлення взаємодії. Особливості ухвалення рішень і вплив клубних форм глобального управління. Громадянський сектор у межах діяльності Групи Двадцяти – «Аутріч діалог». Критика системи представництва у Великій Двадцятці. Дилеми ефективності глобальних клубів у регулюванні міжнародних відносин. Асиметрія в

репрезентації інтересів на глобальному рівні управління. Інституційно-процедурне закріплення дисбалансу представництва держав у системі глобального управління. Проблеми оперативної і регуляторної спроможності міжнародних організацій.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин												
	денна форма							заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Розділ 1. Глобальні трансформації і мегатренди світового розвитку													
Тема 1. Цифрові технології як чинник глобального розвитку	28	4	4			20							
Тема 2. Глобальні суспільно-політичні тренди	28	4	4			20							
Разом за розділом 1	56	8	8			40							
Розділ 2. Сучасна система глобального управління та механізми регулювання міжнародних відносин													
Тема 3. Міжнародні організації як інституційна основа глобального управління	28	4	4			20							
Тема 4. Клубні форми глобального управління	36	4	2			30							
Разом за розділом 2	64	8	6			50							
Усього годин	120	16	14			90							

Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Цифрові технології як чинник боротьби за глобальне лідерство	4
2	Тема 2. Роль громадянського сектору в регулюванні глобалізаційних процесів.	4
3	Тема 3. Безпековий вимір глобального управління.	4
4	Тема 4. Майбутнє світового ладу. Баттл: «Чи стане XXI сторіччя сторіччям Китаю?»	2
	Разом	14

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	<p>Тема 1. Цифрові технології як чинник боротьби за глобальне лідерство</p> <p><i>Завдання:</i> розглянути лекційний матеріал і рекомендовані джерела з цієї теми, підготувати інформаційне повідомлення (з презентацією) за питаннями теми практичного заняття.</p> <p><i>Допоміжні джерела за темою викладені в Google Classroom у розділі «Завдання» за посиланням:</i></p> <p>https://classroom.google.com/c/NjIwODA1NDMwNTYw?cjc=likip4j</p>	20
2	<p>Тема 2. Роль громадянського сектору в регулюванні глобалізаційних процесів.</p> <p><i>Завдання:</i> розглянути лекційний матеріал і рекомендовані джерела з цієї теми, підготувати інформаційне повідомлення (з презентацією) за питаннями теми практичного заняття.</p> <p><i>Допоміжні джерела за темою викладені в Google Classroom у розділі «Завдання» за посиланням:</i></p> <p>https://classroom.google.com/c/NjIwODA1NDMwNTYw?cjc=likip4j</p>	20
3	<p>Тема 3. Безпековий вимір глобального управління</p> <p><i>Завдання:</i> розглянути лекційний матеріал і рекомендовані джерела з цієї теми, підготувати інформаційне повідомлення (з презентацією) за питаннями теми практичного заняття.</p> <p><i>Допоміжні джерела за темою викладені в Google Classroom у розділі «Завдання» за посиланням:</i></p> <p>https://classroom.google.com/c/NjIwODA1NDMwNTYw?cjc=likip4j</p>	20
4	<p>Тема 4. Майбутнє світового ладу. Баттл: «Чи стане XXI сторіччя сторіччям Китаю?»</p> <p><i>Завдання:</i> розглянути лекційний матеріал і рекомендовані джерела з цієї теми, підготувати інформаційне повідомлення (з презентацією) за питаннями теми практичного заняття.</p> <p><i>Допоміжні джерела за темою викладені в Google Classroom у розділі «Завдання» за посиланням:</i></p> <p>https://classroom.google.com/c/NjIwODA1NDMwNTYw?cjc=likip4j</p>	30
Усього		90

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання не передбачені.

7. Методи навчання

Відповідність методів навчання та форм оцінювання визначеним результатам навчання за містить табл. 7.1.

Таблиця 7.1 Методи навчання та засоби діагностики результатів навчання

Результати навчання	Методи навчання	Засоби діагностики / форми оцінювання
ПРН04. Приймати ефективні рішення з питань політики, політичних наук і дотичних проблем, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати розвиток політичних процесів; визначати фактори, що впливають на них і на досягнення поставлених цілей; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та ймовірні наслідки політичних рішень.	Лекція; пошук джерел інформації (критичний аналіз, інтерпретація), корегування та підготовка частини наукового дослідження, її презентація	Оцінювання усних відповідей на практичних заняттях, оцінювання аналітичної частини дослідження
ПРН06. Критично осмислювати принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів.	Лекція. Пошук джерел інформації (критичний аналіз, інтерпретація), робота з вторинними даними, презентація результатів досліджень	Оцінювання виконання творчих завдань, аналітичних завдань залікова робота
ПРН12. Мислити системно та стратегічно у розгляді світової політики.	Лекція, надання зворотного зв'язку, виконання творчих завдань у командах, аналіз отриманих результатів	Оцінювання виконання творчих завдань, роботи учасників під час дискусій, залікова робота
ПРН13. Виявляти констеляцію глобальних державних та недержавних гравців.	Лекція; критичний аналіз, інтерпретація, презентація результатів досліджень	Оцінювання результатів дослідження на практичних заняттях; розв'язування аналітичних задач, залікова робота
ПРН15. Професійно розробляти політичні рішення глобального рівня управління.	Надання зворотного зв'язку, виконання творчих завдань у командах, аналіз отриманих результатів	Оцінювання виконання творчих завдань, роботи учасників під час дискусій на практичних заняттях

Замість виконання завдань (вивчення тем) можуть також додатково враховуватись такі види активності здобувача:

- проходження тренінг-курсів чи дистанційних курсів з використання сучасних освітніх технологій на платформах Coursera, Prometheus тощо (за наявності відповідного документу про їх закінчення, надання копії викладачу);
- участь у майстер-класах, форумах, конференціях, семінарах, зустрічах з проблем використання сучасних освітніх технологій (з підготовкою есе, інформаційного повідомлення тощо, що підтверджено навчальною програмою заходу чи відповідним сертифікатом);
- участь у науково-дослідних та прикладних дослідженнях з проблем використання сучасних освітніх технологій (у розробці анкетних форм, проведенні опитувань, підготовці та проведенні фокус-груп, обробці результатів дослідження, підготовці звіту, презентації результатів тощо, що підтверджується демонстрацією відповідних матеріалів).

8. Методи контролю

При вивченні дисципліни застосовуються поточний та підсумковий семестровий форм контролю. Також, передбачено обов'язковий контроль засвоєння навчального матеріалу дисципліни, віднесеного на самостійну роботу.

Засвоєння тем розділів (поточний контроль) здійснюється на практичних заняттях відповідно до контрольних цілей. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки здобувачів до виконання конкретної роботи.

Поточний контроль і оцінювання результатів навчання передбачає виставлення оцінок за всіма формами проведення занять:

- контроль та оцінювання активності роботи здобувача під час лекційних та практичних занять (групова дискусія, тренінгові завдання);
- контроль та оцінювання якості підготовки та розробки проєктних завдань під час індивідуальної / командної роботи здобувачів;
- контроль засвоєння теоретичного та практичного матеріалу;
- контроль та оцінювання вмінь вирішувати аналітичні та інші завдання;
- контроль та оцінювання вмінь проводити дослідження та презентувати із застосуванням сучасних інформаційних технологій;

Підсумковий семестровий контроль з дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень здобувача. Він проводиться у тестовій формі у вигляді семестрового заліку (за дворівневою шкалою оцінювання).

Заліковий тест містить 20 питань, кожне з яких оцінюється за певною кількістю балів. Загальна сума балів за залік – **40**.

Терміни проведення підсумкового семестрового контролю встановлюються графіком навчального процесу, а обсяг навчального матеріалу, який виноситься на підсумковий семестровий контроль, визначається робочою програмою дисципліни. Сумарна кількість рейтингових балів за вивчення дисципліни за семестр розраховується як сума балів, отриманих за результатами поточного контролю та балів, отриманих за результатами підсумкового семестрового контролю. Максимальна сума балів за семестр складає 100 балів.

Таблиця 8.1.

Критерії та методи оцінювання

Методи	Критерії оцінювання	Система оцінювання, бали
Робота над аналітичними завданнями	виставляється здобувачу вищої освіти, який при усній відповіді на запитання продемонстрував всебічні, систематизовані, глибокі знання програмного матеріалу, вміє грамотно інтерпретувати одержані результати; продемонстрував знання фахової літератури, передбачені на рівні творчого використання	15
	виставляється здобувачу вищої освіти, який при усній відповіді на запитання продемонстрував повне знання програмного матеріалу, передбачене на рівні аналогічного відтворення, але припустився окремих несуттєвих помилок	10
Робота над проєктними завданнями, командними роботами тощо	виставляється здобувачу вищої освіти, який досяг цілей завдання, виконав ефективно роль ділової гри тощо, продемонстрував здатність застосовувати знання на практиці, обґрунтовувати власну думку	15
	виставляється здобувачу вищої освіти, який частково досяг цілей завдання, виконав роль ділової гри тощо, продемонстрував здатність застосовувати знання на практиці, обґрунтовувати власну думку, проте припускався певних помилок	10
	виставляється здобувачу вищої освіти, який не досяг цілей завдання, частково виконав роль ділової гри тощо, не зміг застосувати знання на практиці, обґрунтувати власну думку	5
Залік (тестова форма)	виставляється відповідно до вірних відповідей у тесті	40
Підсумковий контроль (тестування)	Здобувач правильно відповів на всі тестові питання.	40
	Здобувач правильно відповів на не менш, ніж 75 % тестових питань.	30–39
	Здобувач правильно відповів на не менш, ніж 50 % тестових питань.	20–29
	Здобувач правильно відповів на не менш ніж 25 % тестових питань.	10–19
	Здобувач правильно відповів на менш, ніж 25 % тестових питань.	1–9
	Здобувач не відповів на жодне з тестових питань.	0

Зразок завдання у підсумковому контролі (приклад питання в тесті)

У якій з наведених міжнародних організацій використовується процедура "зваженого голосування" для ухвалення рішень?

- Міжнародний валютний фонд

- Організація Об'єднаних Націй
- Група Семи
- Група Двадцяти
- Світова організація торгівлі

9. Схема нарахування балів

денна форма навчання

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання						Залік	Сума
Розділ 1			Розділ 2			Разом	
T1	T2		T3	T4	–	60	40
15	15		15 (к/р)	15			100

T1, T2... - теми розділів

Залік – 40 балів. Відповідно, максимальна кількість набраних балів по вивченню дисципліни складає 100 балів.

Оцінювання здійснюється відповідно до шкали ЗВО.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	Зараховано
70-89	
50-69	
1-49	Не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література

- Аджемоглу Д., Робінсон Дж. Вузький коридор. Держави, суспільства і доля свободи. Київ: Наш формат. 2020. 520 с.
- Бостром Н. Суперінтелект. Стратегії і небезпеки розвитку розумних машин. Київ: Наш формат. 2020. 408 с.
- Вебб Е. Велика дев'ятка. Як ІТ-гіганти та їхні розумні машини можуть змінити людство. Харків: Vivat. 2020. 352 с.
- Вінникова Н. Політичні рішення в епоху постдемократії. Харків: Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна. 2019. 426 с.
- Ганс-Адам П. Держава в третьому тисячолітті. Київ: ДІПА. 2018. 224 с.
- Гітінз Е. Ми – Bellingcat. Онлайн-розслідування міжнародних злочинів та інформаційна війна з Росією. Київ: Наш формат. 2022. 242 с.
- Гудвін Д. Лідерство у буремні часи. Харків: Vivat. 2021. 592 с.
- Закарія Ф. 10 уроків для світу після пандемії. Київ: Наш формат. 2021. 264 с.

- Зірен Ф. Майбутнє? Китай! Як нова наддержава змінює наше життя, нашу політику, нашу економіку. Київ: Бурда-Україна. 2021. 352 с.
- Кай-Фу Лі. Наддержави штучного інтелекту. Китай, Кремнієва долина і новий світовий лад. Перекл. англ. В. Пунько. Київ: ВООКСНЕФ. 2020. 297 с.
- Кіссінджер Г. Світовий порядок. Роздуми про характер націй в історичному контексті. Нова обкл. Київ: Наш формат. 2019. 320 с.
- Комарек С. Європа на роздоріжжі. Львів: Априорі. 2020. 496 с.
- Корсунський С. Зовнішня політика в епоху трансформацій. Як не залишитись на узбіччі історії. 2020. Харків: Віват. 256 с.
- Ледерак Дж. П. Розбудова миру: сталі примирення в розділених суспільствах. Київ: Дух і літера, 2019. 250 с.
- Макінтайр, Л. Постправа. Київ: ArtHuss. 2021. 208 с.
- Муазі Д. Геополітика емоцій. Як культури страху, приниження та надії змінюють світ. Київ: Брайт Букс. 2018. 184 с.
- Паламарчук М. Військово-морська міць та її межі. Київ: Наш формат. 2019. 200 с.
- Скіннер К. Людина цифрова. Четверта революція в історії людства, яка торкнеться кожного. Харків: Фабула. 2020. 272 с.
- Фергюсон Н. Глобальний занепад. Як помирають інститути та економіки. Київ: Наш формат. 2020. 144 с.
- Фергюсон Н. Приреченість: політика і катастрофи. Київ: Наш Формат. 2022. 496 с.
- Флорида Р. Homo creativus. Як новий клас змінює світ. Київ: Наш формат. 2018. 432.
- Фукуяма Ф. Ідентичність. Потреба в гідності й політика скривдженості. Київ: Наш формат. 2020. 192 с.
- Фукуяма Ф. Політичний порядок і політичний занепад. Від промислової революції до глобалізації демократії. Київ: Наш формат. 2019. 608 с.
- Хаас Р. Розхитаний світ. Зовнішня політика Америки і криза старого ладу. Київ: Основи. 2019. 376 с.
- Харарі Ю.Н. 21 урок для 21 століття. Київ: Book Chef. 2021. 416 с.
- Хастингс Р., Меєр Е. Netflix і культура інновацій. Харків: Vivat. 2021. 352 с.
- Шваб К. Четверта промислова революція. Формуючи четверту промислову революцію. Київ: Клуб Сімейного Дозвілля. 2019. 416 с.

Допоміжна література

- African Union. The digital transformation strategy for Africa (2020-2030). Ethiopia, Addis Ababa. 2019. URL: <https://au.int/sites/default/files/documents/38507-doc-dts-english.pdf>
- ASEAN. ASEAN Digital Masterplan 2025. The ASEAN Secretariat. 2021. Jakarta. URL: <https://asean.org/wp-content/uploads/2021/09/ASEAN-Digital-Masterplan-EDITED.pdf>
- Brannen, S., Haig, C.S. & Schmidt, K. 2020, March 2. The age of mass protests: understanding an escalating global trend. A report of the CSIS and Foresight group. Washington D.C. Center for strategic and international studies. URL: <https://www.csis.org/analysis/age-mass-protests-understanding-escalating-global-trend>
- Ethics Guidelines for Trustworthy AI. High-Level Expert Group on Artificial Intelligence. European Commission. Brussels. 8 April 2019. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/ethics-guidelines-trustworthy-ai>
- European Commission. On Artificial Intelligence – A European approach to excellence and trust. White Paper. COM(2020) 65 final. Brussels. 19 February 2020. URL: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/commission-white-paper-artificial-intelligence-feb2020_en.pdf

- European Commission. Proposal for a regulation of the European Parliament and the Council on a single market for digital services (Digital Services Act) and amending Directive. 2000/31/ECCOM/2020/. COM (2020). 825 final. 2020/0361 (COD). Brussels. 15 December 2020. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/en/TXT/?qid=1608117147218&uri=COM%3A2020%3A825%3AFIN>
- European Commission. The EU's cybersecurity strategy for the digital decade. Joint Communication to the European Parliament and the Council. JOIN(2020) 18 final. Brussels. 16 December 2020 URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/eu-cybersecurity-strategy-digital-decade-0>
- Future of Life Institute. Asilomar AI principles. Asilomar Conference of beneficial AI. USA. 5-8 January 2017. URL: <https://futureoflife.org/2017/08/11/ai-principles/>
- G20 AI Principles. G20 Ministerial meeting on trade and digital economy. Japan, Tsubuka. 8–9 June 2019. URL: https://www.g20-insights.org/related_literature/g20-japan-ai-principles/
- Global digital report. We are Social. 2023. URL: <https://digitalreport.wearesocial.com/>
- Hickin, R. & Bechtel, M. 2021. Technology Futures: Projecting the Possible, Navigating What's Next. World Economic Forum. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_Technology_Futures_GTGS_2021.pdf
- HM Government. National AI Strategy. Presented to Parliament by the Secretary of State for Digital, Culture, Media and Sport by Command of Her Majesty. UK. September 2021. URL: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1020402/National_AI_Strategy_-_PDF_version.pdf
- Horowitz, M. C. Artificial Intelligence, International Competition, and the Balance of Power. Texas National Security Review. 2018. 1(3). P. 37-57. <https://doi.org/10.15781/T2639KP49>
- Maintaining American Leadership in Artificial Intelligence. *Presidential Documents*. Executive Order 13859 of February 11, 2019. The White House. Federal Register Vol. 84, No. 31 Thursday, February 14, 2019. P. 3967-3979. URL: [2019-02544.pdf](https://www.govinfo.gov/proc/2019-02544.pdf)
- National Strategy for Artificial Intelligence: Toward AI World Leader beyond IT 17 December 2019. Ministry of Science and ICT. URL: <https://www.egovspace.co.in/national-ai-strategy-of-south-korea-purpose-and-use-cases/>
- NATO. Summary of the NATO Artificial Intelligence Strategy. Belgium. Brussels. 22 October 2021. URL: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/official_texts_187617.htm?selectedLocale=en
- Next Generation Artificial Intelligence Development Plan. State Council. The Foundation for Law and International Affairs. No. 35. 8 July 2017. URL: <https://flia.org/wp-content/uploads/2017/07/A-New-Generation-of-Artificial-Intelligence-Development-Plan-1.pdf>
- OECD.AI. Database of national AI policies. OECD.AI. n.d. URL: <https://oecd.ai/en/>
- On Artificial Intelligence – A European Approach to Excellence and Trust. White Paper. European Commission. Brussels. 19 February 2020 COM(2020) 65 final. URL: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/commission-white-paper-artificial-intelligence-feb2020_en.pdf
- Organisation for Economic Co-operation and Development/ Recommendation of the Council on Artificial Intelligence OECD/LEGAL/0449 2019. Retrieved from <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0449>
- OSCE. Spotlight on Artificial Intelligence and freedom of expression. D. Wagner and J. Haas (eds) Office of the Representative on Freedom of the Media Organization for

- Security and Co-operation in Europe (OSCE). Austria. Vienna. 2021. URL: https://www.osce.org/files/f/documents/8/f/510332_0.pdf
- Pan-Canadian Artificial Intelligence Strategy. Canadian Institute for Advanced Research. Canada. Toronto 12 April 2017. URL: <https://cifar.ca/ai/>
 - Standing, G. The precariat and class struggle. Revista Critica de Ciencias Sociais. Annual Review, 2015. 7, 3–16. DOI: 10.4000/rccsar.585
 - UAE National Strategy for Artificial Intelligence 2031. 2018. Artificial Intelligence Office. URL: <https://ai.gov.ae/wp-content/uploads/2021/07/UAE-National-Strategy-for-Artificial-Intelligence-2031.pdf> <https://www.weforum.org/reports/global-risks-report-2023>
 - World Economic Forum. Global Risks Report 2023. URL: <https://www.weforum.org/reports/global-risks-report-2023>

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

- Офіційне Інтернет-представництво ООН – <http://www.un.org>
- Офіційне Інтернет-представництво Міжнародного валютного фонду – <http://www.imf>
- Офіційне Інтернет-представництво Світової Організації Торгівлі – <https://www.wto.org/>
- Офіційне Інтернет-представництво Світового Банку – <https://www.worldbank.org/en/home/>
- Офіційне Інтернет-представництво Організації з економічного співробітництва та розвитку – <http://www.oecd.org>
- Офіційне Інтернет-представництво НАТО – <http://www.nato.int>
- Офіційне Інтернет-представництво Ради Європи – <https://www.coe.int/en/web/portal/>
- Офіційне Інтернет-представництво Організації з безпеки і співробітництва в Європі – <http://www.osce.org>
- Офіційне Інтернет-представництво Європейського Союзу – <https://european-union.europa.eu/>
- Офіційне Інтернет-представництво Світового економічного форуму – <https://www.weforum.org/>

Інтернет-представництва аналітичних центрів та науково-дослідних установ

Національний інститут стратегічних досліджень – <http://www.niss.gov.ua>
 Afrobarometer – <http://www.afrobarometer.org>
 Asianbarometer – <http://www.afrobarometer.org>
 Centre for Strategic and International Studies – <http://csis.org>
 Eurobarometer – <https://europa.eu/eurobarometer/screen/home> -
 Foreign Affairs – <http://www.foreignaffairs.com>
 Japan Institute of International Affairs – <http://www.jiia.or.jp/en>
 Journal of International Affairs – <http://jia.sipa.columbia.edu>
 OECD AI Laboratory – <https://oecd.ai>
 PewResearchCenter – <http://www.pewresearch.org>
 Royal Institute of International Affairs (Chatham House) – <http://www.chathamhouse.org.uk>
 Swedish Institute of International Affairs – <http://www.sipri.org>
 The Diplomat – <https://thediplomat.com/>
 The Economist – <https://www.economist.com>

The Tortoise. The Global AI Index – <https://www.tortoisemedia.com/intelligence/global-ai>
World Population – Clock <http://www.worldometers.info>
World Values Survey – <http://www.worldvaluessurvey.or>

12. Особливості навчання за денною формою в умовах подовження дії обставин непереборної сили

В умовах дії форс-мажорних обмежень освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів/ розпоряджень ректора/ проректора або за змішаною формою навчання або повністю дистанційно в синхронному режимі. Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких обмежень з заборонаю відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість скласти екзамен в тестовій формі дистанційно на платформі GoogleForms.